

NAPREJ!

Vse za napredek slovenskega ljudstva!

dopise in spise na uredništvo. — Lastnik lista: Delavska tiskovna družba v Ljubljani, r. z. z o. z. — Naročnina za celo leto: 2 K 50 vin., za pol leta 1 K 25 vin., v Nemčijo 3 K, v Ameriko 4 K 60 vin. Posamezne številke 8 vin.

Volilci po deželi kranjski!

14. decembra pojdete na volišče. Pri poročamo Vam najtopleje, da volite kandidate, ki jih je postavila socialno-demokratska stranka, ki je edina poštena politična stranka na Slovenskem. Socialno-demokratska stranka je zastopnica brezpravnih, zaščitnica zatiranih, zagovornica tlačenih. V kulturnem oziru je socialno-demokratska stranka edina odločno protiklerikalna, svobodomišelnostna, napredna!

Vsak glas, oddan za socialno-demokratske kandidate je protest proti izkoriščujočemu kapitalizmu, proti razdirajočemu šovinizmu in proti pogubonosnemu klerikalizmu!

Volite zato vsi naslednje kandidate:

Za mesto Ljubljana:

Etbin Kristan,

pisatelj v Ljubljani.

V ljubljanski okolici:

Josip Petrič,

strojevodja v Ljubljani.

V okraju Radovljica, Kranjska gora, Tržič:

Franco Bartl,

upravitelj, načelnik okr. bol. blagajne v Ljubljani.

V okraju Kranj, Škofja Loka:

Josip Petrič,

strojevodja v Ljubljani.

V okraju Vrhnika, Logatec, Idrija, Cerkljano:

Ivan Straus,

poslovodja in obč. svetovalec v Idriji.

V okraju Postojna, Senožeče, Ilirska Bistrica, Vipava, Lož:

Josip Novak,

železničar v Spodnji Šiški.

V okraju Litija, Višnja gora, Radeče:

Mihael Čobal,

vodja kons. društva v Zagorju.

V okraju Kočevje, Ribnica, Vel. Lašče, Žužemberk:

Franco Bartl,

upravitelj, načelnik okr. bol. blagajne v Ljubljani.

V okraju Metlika, Rudolfovo, Črnomelj:

Franco Schifferer,

skladiščni mojster v Rudolfovem.

V okraju Krško, Kostanjevica, Mokronog, Trebnje:

Etbin Kristan,

pisatelj v Ljubljani.

V okraju Kamnik-Brdo:

Etbin Kristan,

pisatelj v Ljubljani.

Deželni volilni odbor.

„Za poč't!“

Čuk se je oženil, tralala,
Sova ga je vzela, hopsasa!

Narodno-napredna stranka je poslala h klerikalni snubača. Očka Hribar bi se radi oženili, pa jih je malce sram raztrgane liberalne bajte, ki naj bi jim služila za doto. Poslali so zato starega dr. Tavčarja, naj on sklene ženitbeno pismo z dr. Šušteršičem. Res, prav žal nam je za užitek, ker nam ni bilo usojeno gledati prizora, kako je snubač dr. Tavčar segal v roke možu, kojega je bil še pred nedavnim časom slikal na steno kakor največjega ožlindranca na Slovenskem. Če si je profesor Šuklje obesil škapulir za vrat, prepasal trebuh s štrikom tretjega reda in s svečo v roki romal v šenklašč, zakaj bi si pa dr. Tavčar ne polresal pepela na glavo, vzal paternošter v roke in šel dr. Šušteršiča prosit odpuščanja. Saj ima vendar bližje in mu ni treba voziti se iz Kandije v Ljubljano.

Da, časi se izpreminjajo, in tudi dr. Tavčar, ki je še nedavno tega klical: „Pred mojo hišo ima vsakdor prostora, da je le proti farjem,“ je izpremenil nazor in pravi zdaj: „V bajti kranjskega liberalizma je prostora za vsakogar, da je le za farje!“ Kaj ne stori vsega skrben oče, da priženi svojega sina na dobro hišo! Bridko je res; ampak dota, dota, ki jo bo imela nevesta . . .

Ej, ej, očka Hribar so imeli vendarle prav, ko so 22. septembra pravli o čudežih. Dozdaj smo mislili, da samo iz dr. Šušteršiča govori sv. Duh; gotovo mu je postalo predolgčas, pa si je enkrat za izpremembo izbral očeta Hribarja. Zares, čudna so pota božje previdnosti. Morda doživimo še čudež, da vpostavi rimska kurija župana Hribarja za cerkvenega proroka. I — no, zakaj naj bi tudi Slovenci ne imeli svojega Pavla?

Vse lepo; ampak tašče so včasih jako zlobne ženske. Že sv. pismo govori o zlobni tašči. Dr. Tavčarju bo še žal, da je očka Hribarja oženil na tako hišo. Rimske tašče so silno hude. Zakon ne bo srečen, zlasti ker sta si familiji že od nekdaj v sovraštvu. Prišli bodo oddaljenejši sorodniki in nastal

bo kreg. Kaj bodo pa rekli na primer Ricmanjci, ki jih hočejo oče Tavčar kar zatajiti. Ej, nezakonsko dete v pošteni katoliški hiši nima veljave. Kaj Ricmanjci — naj se župan Berdon ž njimi ukvarja. Kaj pa na primer kranjsko učiteljstvo? Ne bo napravilo sivih las očetu Tavčarju. Enkrat, dvakrat se udari po njih z loparjem, kakor se je že, pa bo mirna Bosna. Sicer ima pa sedaj dr. Tavčar na razpolago gospoda Terseglava, ki bo učiteljstvo kar pohrustal, če ne bo mirno. Kako zna, to je pač fant že pokazal. Žlahta je sicer še dolga, pridejo še narodno radikalni dijaki, Savani, Sokoli, župnik Berce i. t. d. Pa bo že šlo.

Škof dr. Anton Bonaventura je razpel svojo kuto, in gospoda dr. Tavčar in Hribar sta smuknila podnjo. Blagoslova sicer še nimata, pa že še pride in za nameček dobi še vsak liberalec po eno svetinjico. Zakon je sicer še divji, pravzaprav konkubinatski. Očka Hribar morajo preje še opraviti dolgo spoved, nato šele pride hokuspokus.

Malo čudna je ta družba; toda pravijo, da se še podgan spari z zajkljo. To vse napravi sloga. Ampak bognečaj, da bi se kdo norčeval iz te sloge. Dr. Šušteršič jo opravičuje z zgodovinskim dogodkom od 5. oktobra, ko je cesar raztegnil svojo suvereniteto tudi na Bosno in Hercegovino. Če bi bil dr. Tavčar še tisti, kakor je bil lani, namreč „ledig in frej“, bi rekel: „Za poč't!“

Da, „za poč't“ je cela komedija, zlasti še, če se pomisli, kakšno stališče zavzema napram aneksiji liberalna stranka. „Slovenski Narod“ piše dannadan, kakor da je uradno glasilo srbske vlade ter se norčuje iz katoliških Hrvatov v Bosni, češ, da vohunijo za srbskimi „veleizdajniki“. Temu nasprotno pa „Slovenec“ ni nič svetega, kar nosi srbsko ime. Je pač tako, da so v medenih tednih ljudje bolj sramežljivi. Dr. Šušteršičeve bajke še Stanonik iz Horjula ne verjame. Eno pa je gotovo: V prihodnjem zasedanju državnega zbora bosta sedela gg. Ivan Hribar in Joža Gostinčar pod eno marelo. „Za poč't!“

Ampak nekaj drugega je, kar veže „protifarške“ liberalce in rimske klerikalce. Mehki fotelj jugoslovanskega ministra je, ki je sprijaznil g. Ivanu Hribarja z dr. Ivan Šušteršičem. Oba bi rada postala ministra. Ampak kako? Eden mora držati „ravbarske štengce“, da drugi lahko spleza gori. To pot ni Hribar vlekel slamice. Pa to nič ne de; saj dr. Šušteršič ne bo živel do sodnega dne. „O, tisočera vama hvala, Lunder in Adamič, da sta v usodnem trenutku stala ravno tam, kamor so prifrčale vojaške kroglice!“ si bržkone mislijo kompetentje na sedež jugoslovanskega ministra.

Ker je klerikalna nevesta bolj bogata, se čuti ženin v njeni hiši bolj skromnega. Nič več ne sme zabavljati na njeno žlahto. Za sedaj so Nemci, nad katerimi stresa svojo jezo. Da, z Nemci opravičuje „Slov. Narod“ nečedno zvezo. Toda samo dotlej, dokler tega ne prepove škof. „Slov. Narod“ je od škofa prepovedan list; kdor ga bere, ima smrten greh. Dr. Šušteršič pa se ne drži te prepovedi. Čemu neki, ko ima v nebesih že zagotovljen sedež? Svojo pisarno priporoča v „Slov. Narodu“, za kar odšteva lepe kronice in ga podpira. „Narod“ ne sme pisati o klerikalcih, „Slovenec“ pa še vedno krepko zabavlja na liberalce in njihovo „Zvezo slovenskih zadrug“.

Tako „nekdo leze dr. Šušteršiču v čreva“. Klerikalci preganjajo ljudsko šolo na vseh koncih in krajih, a „Narod“ še „kihniti ne sme“. Ta sloga je taka, „da crkajo psi na cesti od smeha“, kadar slišijo o njej. Dr. Šušteršič je svoj čas v deželni zboru kričal, da „uradniki žró, žró in žró, a prav sedaj jih dr. Tavčar komandira, naj temu možu „ližejo pete“. Gre za narodnost, pravijo liberalci. Ali so gospodje že pozabili, kaj vse so bili že trdili o klerikalcih? Da so internacionalci, latinizatorji, germanizatorji, brezdomovinci i. t. d. Ricmanjska afera! Pogled za bogove! No, „v medenih tednih se vse pozabi“.

Somišljenike svoje prosimo potrpljenja, naznanili jim bomo pravočasno, kdaj kleri-

kalni svatje pridejo po balo liberalnega ženina, da jo med cingljanjem zvončka na ljubljanskem gradu prepeljejo v šenklaž. Kadar bo poroka, pridejo v Ljubljano tudi Logatčani, da postavijo slavolok iz metel in starih cunj, kakor so ga bili svoj čas Gostinčarju, skozi katerega bodo potem šli liberalno-klerikalni svatje. Povemo že naprej, da liberalni fantje ne dobe nobene odkupnine; kajti zaročenca sta skopa in ne bosta dala nobene fige od sebe. Osleparjeno bo ljudstvo, svobodomiselnost se bo zjokala. Kako je že pel Simon Jenko?

S'noči je jokala,

Dan's ni vesela;

To bo še stokala:

Starca je vzela.

V konsumna društva!

Različne so organizacije, ki pomagajo delavstvu do izboljšanja njih položaja. Velike važnosti in velikega pomena je: konsumno društvo. Konsumna društva vscevajo povsod prav lepo. N. pr. na Dunaju so štiri konsumna društva, in sicer: „Erster Wiener Konsumverein“, „Konsumverein Vorwärts“, „Erster Niederösterreichischer Konsumverein“, „Fünfhaus“, ki imajo leto do 50 milijonov prometa. Dajo tudi po 4—6% vsako leto dividende. Blago se v prodajalnicah teh konsumnih društev prodaja po zmernih cenah in je seveda izborne kakovosti! Tudi pri nas na Slovenskem uspevajo ona konsumna društva, ki so bila ustanovljena na solidni podlagi, uprav izborna. Omenjamo le „Občno konsumno društvo v Idriji“, „Občno konsumno društvo v Zagorju“, „Nabrežinske delavske zadruge“ i. t. d. Zadnji čas se je ustanovilo tudi v Ljubljani „Konsumno društvo za Ljubljano in okolico“. Ljubljana je kraj, kjer bi moralo dobro konsumno društvo izborna propevati. Ljubljansko in okoliško prebivalstvo tvori nad vse izboren krog konsumentov. Kamor pogledaš, povsod same prodajalne. Branjarija ob branjariji! — Apeliramo zato na vse delavce in sploh konsumente v Ljubljani, da se oklenejo kar najbolj te nove konsumne organizacije.

Prva prodajalna „Konsumnega društva za Ljubljano in okolico“ je odprta na Glincah (obč. Vič) pri Ljubljani. Početek se kaže dober. Seveda, delati je še treba z vso silo in vso močjo! Konsumentje se morajo z vso ljubeznijo oklepiti organizacije, ki je zanje ustanovljena in bo zanje v vsakem oziru velike koristi! — Druga prodajalna bo kmalu tudi otvorjena, in sicer v mestu Ljubljani! —

Imamo pa še na Kranjskem in sploh na Slovenskem veliko industrijskih krajev, kjer manjka dobre organizacije konsumentov!

— Prvo konsumno društvo na svetu je bilo ustanovljeno l. 1843 v Rochdalle na Angleškem. Iz tega društva se je razvilo mogočno konsumno gibanje. Na Angleškem samem imamo danes dve centrali konsumnih društev (eno angleško, eno škotsko), ki zalagata 1131 društev. Imata 47 tovarov in sploh premoženja v vrednosti 58 milijonov kron! Če človek bere poročila o gibanju angleških konsumnih društev, se mu zdi, da so to pravljice iz tisoč in ene noči! Vendar je vse res! Organizacije konsumentov so izborna polje pri delu za boljše življenje!

Zato pa: Konsumentje, v konsumna društva!

LISTEK.

Tajnosti španske inkvizicije.

6. nadaljevanje.

Za temi sta prišla dva starca. Fuelja (Fuelles, šepetalca) imenovana, kateri naslov je dala družba vsem onim članom, ki so, poslušajo se pobožne zunanosti, služili kot vohuni ter se vsilili kot posredovalci povsod tam, kjer je veljalo izvršiti kak rop.

Potem so sledile stare ženske, jako koristne osebe, Kobertere (Coberteras, pregrinjače) nazivane; nadalje nekaj čivatov (srne) v različnih kostumih¹⁾, novici²⁾ reda, in končno mlade devojke, serene (sirene³⁾) po naslovu. Slednje so bile bajadere⁴⁾ visokih redovnih dostojanstvenikov. Izventega je bila njihova naloga, s svojo lepoto omamljati in podkupovati sodnike, prokuratorje in celo escribane⁵⁾, od kateri je često bilo odvisno

življenje bratov Gardunije. Pogosto njih lepota ni bila brez upliva pri kakem pohotnem kanoniku ali obilnem priorju⁶⁾, katerih veljava takrat pri duhovenstvu in posvetni oblasti ni poznala nobenih mej.

V manjši razdalji izven kroga je stal skromno držeč se mladenič, ki je tvoril glavni predmet zborovanja. Nazivalo se ga je Garabato⁷⁾.

Senyor Mandamiento se z zapovedujočim pogledom ozre preko zbora, se pobožno prekriža in počasi mrmra neko molitev, obrnjen k na steno prilepljeni surovi podobici svete Device. Njegovemu zgledu slede vsi navzoči. Potem izpregovori:

„Plemeniti, hrabri vitezi bodala, zvesti fuelji, koristne kobertere, zapeljive serene, brhkonogi čivati in drugi člani te častivredne bratovščine, bodite mi pozdravljeni! Bog, naš Izveličar, in sveta mati dodelita naj Vam svoje varstvo ter Vas ščitita pred algvasiti, bičem, klado, kazenskimi konjem, vrvjo in pred priznanjem, ki je za Vas često smrtno in Vašim bratom vedno nevarno⁸⁾.

„Zbral sem Vas danes tukaj, da se posvetujemo o slučaju, ki se nanaša na naše pravice, in ki našo družbo lahko spravi v nevarnost. — Vi vsi, otroci moji, veste, da se, odkar po milosti božji delujete pod mojim vodstvom, ne moremo pritožiti nad čim drugim, kakor nad ducatom volteov⁹⁾, 40 paseo osnali (jahanje na oslu) ter nad nekoliko nabori za kraljevo mornarico (kazen na galerah¹⁰⁾.

„Sevilja je dala približno šestkrat toliko na leto za vdušenje z dimom (dim pomeni v španskem tatinskem jeziku postavno kazen), predno ste me imenovali vrhovnim poglavarjem Vaše družbe. — Komaj 75 tatov, od katerih nam je bilo najmanj polovica tujih, je padlo to leto v žrelo volka (oblasti) in od 30 naših bratov, ki jih v trenutku še tišči v zobeh, bodo komaj 3 obešeni, 5 do 6 poslanih na galere in kak ducat jih posajenih na osla. Poleg teh bodo 2 ali 3 naših sester bičane in ravnotoliko posajenih v med¹¹⁾. Ampak vsega tega nismo mogli preprečiti. Kakor hitro bomo imeli več denarja, da damo brati večje število maš ter algvasile boljše

plačamo, bo šlo naše opravilo drugače izpod rok. Tak, otroci moji, je v hipu cvetoči položaj Gardunije.

„Če sem Vas spomnil na moje skromne zasluge,“ povzame Mandamiento zopet besedo s prihuljeno skromnostjo, „tega nisem storil zato, da bi baharil s svojim slabotnim talentom, ki mi ga je podelil bog, naš gospod, temveč le, da Vam pokažem, kako potrebno je, da vlada med nami popolna edinost, brezpogojno soglasje, da s tem večjim upanjem na srečen uspeh vodimo naše koristno podjetje in si zamoremo zaslužiti spoštovanja dam in kavalirjev¹²⁾, ki nam izkazujejo čast s tem, da nam dajo posla. — Zdaj prehajam na predmet današnjega zborovanja.“

Pri teh besedah se veliki mojster motreč ozre okoli sebe in ko ugleda Garabata, mu da znamenje, naj pristopi bliže, Garabato se požuri ubogati. Živi krog, ki ga je bil dotlej ločil od velikega mojstra, se razklene in že po nekaj korakih stoji mladenič pred senjorom Mandamientom.

Veliki mojster Gardunije prime mladega moža za roko, ga pokaže zboru ter nadaljuje:

„Bratje, senjora Manofina in Kuerpo de Hiero zalotila sta tega moža v preddvoru katedrale¹³⁾, ko je bil najprvo izmaknil robec iz žepa nekemu kavalirju, in takoj nato napolnjeno denarnico, ki jo je nosil pri sebi zakristan nekega nunskega samostana. Da povem resnico, izršil je to z drzovito spretnostjo, toda nič manj res je tudi, da je, ne pripadajoč Garduniji, kršil pravila našega reda, ker v to dejanje ni bil upravičen, in kar je še več: polotil se je cerkvene lastnine.

„V očigled dobrim lastnostim in zaranega talenta tega mladega človeka, talent, ki bo po njunem mnenju nekoč štet Garduniji še v čast, ako ga bodo podpirali bog in naši lepi nauki, sta smatrala senjora Manofina in Kuerpo de Hiero za pametnejše, dovesti ga semkaj, kakor pa izročiti ga dimu, ki bi morda kmalu udušil njegove dobre lastnosti. Kljub temu pa je ta mladič vsekakor prekršil naša pravila in bi se ga

zato moralo prišepetati (ovaditi, naznaniti).

„Kaj pravite torej k temu?“ vpraša Mandamiento, ozrši se po zboru.

„Mojster ima prav,“ zagodrnjajo banditje; „mladič je zaslužil prišepet.“

Manofina in Kuerpo de Hiero zagodrnjata v znak nejevolje.

„Proklete kanalje¹⁴⁾!“ zarenči Manofina. „Tu je ravnotako, kakor pri Rozariju¹⁵⁾. Domišljjava množica odgovarja vedno z Amen!“

¹²⁾ Kostum, obleka, maska. — ¹³⁾ Novic, novicijat; vajenec ali učenec, učna doba. Novice nahajamo še danes pri raznih cerkvenih in drugih redovih. Preden je kdo za stalno sprejet v dotični red, se ga imenuje novica, učno ali poskušno dobo, ki jo mora prestati, pa novicijat. — ¹⁴⁾ Sirena, špansko serena. Grško bajeslovje pripoveduje o morskih deklicah (sirenah), ki so s krasnim petjem izvaljale mornarje v nevarnost. Sirene se imenujejo tudi megline piščali ali troblje (Nebelhorn) na parnikih in po tovarnah. — ¹⁵⁾ Bajadere, razveseljevalke. Bajadere imenujejo v Vzhodni Indiji (Azija) javne plesalke. — ¹⁶⁾ Prokurator, kraljevi namestnik ali poverjenik; eskribano, tajnik. — ¹⁷⁾ Prior, priyor, redovni ali samostanski dostojanstvenik, predstojnik. — ¹⁸⁾ Garabato, drog z nazaj zakriviljenimi ostrinami (trniki); oznaka, ki je pomenjala toliko, kakor mladega malopridneža. — ¹⁹⁾ Razne vrste zakonitih kazni, o katerih bo še govor. ²⁰⁾ Volteo, obešenje. — ²¹⁾ Galere so bile v srednjem veku vojne ladje, ki so jih vodili ujetniki, kaznjenci ali sužnji. — ²²⁾ Posaditi v med (puestas en dulce). Ženske lahkomišljenega življenja, zlasti osebe, ki so se pečale z gnusno obrtjo, pohujševati mladež, se je v Španiji kaznovalo na nenavaden način. Še do nedavnega časa se je žensko, če je bila vdana prostituciji (prešestvu), oziroma je druge zapeljevala v to, obsojena v operjenje (operitev). Izvršitev obsodbe se je izvršila na sledeči način: Ob 11. dopoldne se je podal k obsojenki rabelj ter jo v prisotnosti hlapcev popolnoma slekel od pasa do vratu, nago telo pa namazal z debelo plastjo medu. Ko je bilo to izvršeno, posadil jej je na glavo koraso, t. j. šiljasto kapo. Tako osempljeno se je obsojenko posadilo na osla; tu se jej ji vrat pritrdilo na železen drog, katerega drugi konec se je opiral na vrat osla. Nato se jo je počasi vodilo med dvema vrstama vojakov in algvasilov ter v spremstvu neštete množice po ulicah. Za obsojenko sta stopala dva rabljeva hlapca, noseča veliko košaro s kurjim perjem, javni glasnik (oznanjevalec) in rabelj sam. Na glavnih cestah in najživahnejših trgih je izprevod postal, javni glasnik pa je glasno prebral obsodbo, ki je obsojenko proklela v operitev. Kadar je to storil, končal je vselej z besedami: „Tako mora poplačati, kdor je to storil!“ Čim so bile te besede izgovorjene, je rabelj vzel iz košare dve pesti perja

ter ga vrgel na med, s kojim je bilo pomazano telo obsojenke. Perje se je seveda prijelo in ženska je že po kratkem času izgledala strahotno in smešno obenem, nad čemer se je množica nevkrotljivo krohotala. Ljudski jezik je to imenoval „posaditi v med“. —

¹²⁾ Dama, kavalir; splošna oznaka za ženske iz „plemenitih ali odličnih“ krogov. Izraz dame se danes rabi splošno, pa tudi kavalirstvo ni več tako strogo omejeno le na viteške in druge kroge. — ¹³⁾ Katedrala, cerkev-stolnica, škofijska cerkev. — ¹⁴⁾ Sakristan, upravitelj. — ¹⁵⁾ Canaille, kanajla, pes. — ¹⁶⁾ Rosario. Gvapo namigava tu na izvestne bratovščine, ki so se še leta 1820 vlačile po ulicah Španije ter za devetdnevni post „naše preljuje gospe rožnivenke“ ali kake druge ljube gospe beračile za živež, ki so ga potem prav sveto porabili v to, da so napravljali mastne pojedine, ko so jim prej drugi poplačali troške. Ti troški so obstajali v ducatu voščjenih sveč, ki se jih je vtaknilo v ravno toliko latern, katere se je nosilo okoli natakne na droge, ter iz plače za nosača (težaka), nosečega bandero s podobo kake ljube gospe. Število takih bratovščin je v Madridu še l. 1820 dosegalo 79. Še v tistih časih se je šlo komaj skozi ulice velikih mest Španije, ne da bi se na večer srečalo več Rosarijev, t. j. krdel svetohlincev in bedakov, ki so, razvrščeni v dve vrsti, glasno in še več kakor raztreseno premlovali rožni venec in brez drugega prenehanja, kakor hreščeči glas Demandadero (prosilcev), ki so ob zaključku vsake Ave Marije molili: „Maria santissima del Rosario, hermanos! Dajte naši preljudi gospej rožnivenki, bratje!“ — In denarji so padali v množini zaviti v goreč papir, da jih je Demandadero lahko takoj videl. Ej, vi menihi španski, to je ena izmed Vaših potez.

Z M E S.

Socialistične zmage. 20. novembra je bil izvoljen v Inomostu II. na Tirolskem 89 socialni demokrat v državni zbor na Dunaj. — V istrski deželni zbor sta izvoljena bila v novembru tudi dva socialna demokrata, in sicer dr. Ritossa v Pulju ter učitelj Zorzenon v okraju Milje-Isola.

Povsod se izvoli socialiste v deželne zборе — le pri nas na Kranjskem ne gre, le pri nas je ljudstvo še preveč v rokah klerikalizma in liberalizma. Kdaj bo boljše?

Nesreča v rudniku. V Hamu na Nemškem se je smrtno ponesrečilo 341 rudarjev; 27 je težko poškodovanih. Od smrtno ponesrečenih (od ubitih) je 232 oženjenih, 105 samskih in 4 vdovci. Za ponesrečence, oziroma za njih rodbine se bo skrbelo. Ponesrečene rodbine, ki niso z Nemškega, bodo

prav tako podpirane, samo če doprinesejo potrebne dokumente. — Vzroke grozne nesreče je kapitalistična požrešnost! Klic po rudarskem nadzorstvu, ki ga naj izvršujejo delavski nadzorniki, se mora še bolj razširiti!

Iz Tržiča.

Shod, ki se je vršil 15. novembra v Tržiču pri Pelerju je bil v vsakem oziru znamenit. Sodr. Anton Kristan je najprej v poljudnih besedah orisal zmisel in pomen volitev v zakonodajne zastope na sploh, posebno se je pa še ozrl na pomen volitev v kranjski deželni zbor. — Nato je dobil besedo soodr. Franc Bartl, naš kandidat. Razložil je v stvarnem govoru program socialno-demokratske stranke za deželni zbor, razlagal je skrb dosedanjih dež. odbornikov napram deželni bolnici in drugim takozvanim dobrodelnim zavodom. Orisal je tudi vladino predlogo starostnega zavarovanja. — Veseli smo šli domov iz res poučnega shoda. 14. dec. pa bomo tudi vsi volili sodruga Fr. Batla.

15. novembra je bil za Tržič in tržiške delavce prav pomemben dan. Ustanovili smo ta dan „podružnico Tržič Državnega društva čevljarjev v Avstriji“. Po prečitaniu pravil in drugih podrobnosti je strokovni tajnik soodr. Anton Kristan v lepih besedah označil važnost ustanovitve. V odbor so se izvolili sodrugi, ki so nam porok, da bo podružnica res cvetela tako kot mislimo. Predsednik podružnice je soodr. K. Ahačič, blagajnik pa soodr. Josip Bukovnik. — Čevljarji, le naprej, za dosego čvrste organizacije. Vsak postani član svojega društva.

Klerikalci se zadirajo v soodr. Ant. Kristana, čes, da hodi v Tržič „zgago delat“. Že verjamemo, da jim ni všeč naš tajnik soodr. Ant. Kristan. In prav je tako. Če bi bil naš tajnik všeč klerikalcem, bi nam ne bil. Capito, g. sovražniki delavstva!

Iz Križev pri Tržiču. Kakor povsod, imajo tudi tržiški organizirani delavci veliko nasprotnikov, in teh je prav veliko v Križih. Posebno eden je zagrižen sovražnik socialnih

demokratov. Vedno se zgraža nad njimi, da so brezverci in da zaničujejo duhovnike. Še ni dolgo tega, ko se je v neki gostilni prepiral, da je moral vsak, ki je hotel iti na shod pri ustanovitvi organizacije 1 krono. Razume se, da je to **zlagano**. Ako ta narobe izobraženi klerikalec ne ve, kako se hodi na shode, naj rajši drugič molči in naj ostane ob nedeljah zvečer doma, da se ne bo treba opolnoči ali pa še bolj pozno za vero prepirati po gostilnah. Upamo, da bo sedaj malo boljši, ko je bil misijon. Gotovo je slišal, da bodo tudi obrekovalci in lažnjivci šli v pekel. Morebiti pa misli, da je obrekovati socialne demokrate bogu dopadljivo delo, ker so bili ti proglašeni v cerkvi za ljudi, ki so na slabem glasu. Morebiti misli, da bo še pohvaljen v nebesih, ker je obrekoval poštene ljudi. Tako misli vsak, ki nima niti pojma, kaj je pošteno organizirani delavec. Dalje dajemo na znanje vsem nasprotnikom tržiške delavske organizacije, ki se nahaja v prostorih gospoda Sajevice na Bistrici, da bomo strogo postopali proti vsem tistim, ki bodo obrekovali in lagali zoper pošteno organizirane delavce v Tržiču in okolici. — Naša potrpežljivost bo kmalu pri kraju!

Iz Zagorja.

14. decembra vsi na volišče! Vsi oddajmo glasove za kandidata socialno-demokratske stranke, ki je:

Mihael Čobal

vodja konsumnega društva v Zagorju ob Savi.

Delujmo čvrsto, da dobi soodr. Čobal čim največ glasov.

Klerikalci ponujajo doktorja Zajca, češ, ta bo pravi. No — kdor je pameten, bo volil soodr. M. Čobala, ki je neodvisen mož, in čegar delo je posvečeno delavskemu in kmečkemu ljudstvu.

Za zgradbo nove šole se je kupil neki svet za 6000 kron, akoravno je ta svet pokojni gospod Pavel Weinberger prodal pokojnemu Medvedu za 1400 kron pod tem pogojem, da se porabi za zgradbo šol. — Da je bilo prebivalstvo vsled tega razburjeno, se razume. In tako je sedaj prišlo, da

se najbrže ne bode gradila šola in da bodo vsled tega postopanja, v Kotredežu zidali svojo šolo. Kako pametni so klerikalci, moramo povedati samo še to: Pri neki obravnavi, ko je prišlo tudi veliko kmetov zraven, se je neki klerikalni kmet izrazil nastopno: Mi kmetje ne potrebujemo nič šol, nam zadostuje gospod kaplan, ki naše otroke navadi moliti, družega pa kmečki otrok ne potrebuje.

Zagorje. Dne 24. oktobra smo imeli tudi pri nas nekako razsvetljavo za neki papežev jubilej. V zvonikih je gorelo nebroj luči, po hišah jih pa nisi videl komaj pet, akoravno je kaplan Jernejček zastonj sveče delil. Bil je tako radoveden, kakšen bo vspeh, da je poslal dve deklici po Zagorju, gledat, katere hiše so prižgale sveče. Zvonilo se je kar celo uro. Ako kakšen revež umrje, mora toliko časa brez zvonjenja ležati, da obljubijo cvenka, kajti pri revežu ni brenka brez cvenka. Koliko je dal neki sv. oče, ko so mu na čast tako lepo zvonili.

Gospod Pič menda misli, da rudarji nismo ljudje, ter da tudi ne jemo in pijemo, kajti po njegovem naj bi rudar samo delal, brez ozira na to, če kaj zasluži ali nič. Ako ga rudar prosi, da bi mu akord (geding) zboljšal, mu obljubi, da ga bode — kaznoval. Ne vemo, koliko časa bomo morali to nesramno počenjanje tega gospoda mirno gledati. Rudarji, stopite vendar vsi v organizacijo! Potem bomo pa temu Piču že nekaj zapeli in sicer tako glasno, da ga bode burja odnesla, odkoder je prišel.

Dunajski volilni imenik. Čisto po receptu dunajskih klerikalcev je sestavil volilni imenik naš gospod (že večkrat pobarvani) občinski tajnik. Akoravno je bilo pri lanskih deželnozborskih volitvah 681 volilcev, jih je ta modrijan sedaj nakrpal le 602. Če pomislimo, da je spustil okolu 50 volilcov, ki so bili lansko leto že v imeniku, med temi so taki, ki stanujejo že po 40—50 let v Zagorju. Ker so pa socialisti, torej ven z njim. Okolu 50 drugih, ki so že dovršili 24. leto in ki so po več kakor eno leto tu, tudi ni vpisal, akoravno je redar šel od hiše do hiše in jih vpisoval. Seveda je storil to na

ljubo klerikalcem. Gospod tajnik si menda misli: če bom vpisal manj socialistov, manj glasov bodo dobili. To mu še verjamemo. A gospod se je zmotil, ker je naša politična organizacija reklamirala okoli 100 volilcev. — V imeniku je pa tudi cela vrsta mrtvih, več tudi takih, ki so že davno v tujini. Prav tako kakor res na Dunaju! Kadar se bodo raznašale volilne legitimacije, bode imel Marinšek tudi «kšeft», da vse pokliče iz večnega spanja in izroči listek. Na svidenje 14. decembra! Koga bodo mrtvi volili, ne vemo; najbrže pa dr. Zajca, da jim povrne življenje, saj je zdravnik in — klerikalec, ki verjame v vedo in čudeže. Gospodu obč. tajniku bomo pa ob priložnosti povedali, da je radi tega nastavljen, da izvršuje natančno svoja dela. Ker se je ta gospod sedaj nad socialiste spravil in v zakotnih gostilnah čez nas zabavlja, moramo malo ljudem povedati: Mož se je za časa, ko je v Zagorju županoval Nemec, podpisoval «Kerschnig», sedaj, ko je župan Slovenec se pa piše «Kersnik». Poprej je bil član učiteljskega «Šulverajna» sedaj pa «Ciril in Metodove družbe». Začel je pa tudi za procesijami hoditi. Mož se razvija.

Kotredež pri Zagorju. Klerikalni list «Domoljub» se grozno jezi na sodr. Čobala in socialne demokrate, ker se jim je njihova trdnjava v naši občini začela podirati. Najpoprej so skušali gostilničarja «Francka» z žuganjem pregovoriti, ko so mu poslali neko pismo, da ne pride nihče več k njemu, če bode svojo hišo omadeževal z rdečo barvo; svarili so ga in prosili. Ker pa mož najbrž pozna to klerikalno bando, se ni zmenil za nje. Sedaj pa, ko je shod jako dobro vspel, pripovedujejo v «Domoljubu» vse nekaj drugega, kot da bi res še v Kotredežu imeli nadvlado. Obenem trdijo o šolskem vprašanju vse kaj drugega, le resnice ne. Čobal je na shodu govoril med drugim tudi o šolskem vprašanju, ter je očrtal celo zgodovino šolskega razvitka v Zagorju. Že stavba topliske šole, bi morala biti v Zagorju, poleg tega postavila bi se bila lahko tudi v Kotredežu in na Lokah, s čemur bi se vstreglo kotredeški in aržiški občini, ker bi prvoletni in drugoletni otroci imeli bližje v šolo, v Zagorju pa bi lahko

napravili 8 razred. Bili bi sevé manjši stroški, kakor danes. Prišel je v svojem govoru tudi na zadnjo komisijsko razpravo šolskega poslopa za kotredeško in zagorsko občino, pri kateri so se kmetje iz Kotredeža grozno razburili, radi šolskega sveta, ki se je kupil za polovico predrago. Omenil je, da sta župana iz Zagorja in Kotredeža zakrivila, da se je kupil isti svet, ker nista občinskih odborov obvestila o sklepu, katere se jima je poslalo. Zagorska in kotredeška občina bi lahko vložili priziv proti temu sklepu, torej sta kriva oba. Obsodil je, da se sedaj kotredeški župan dela lepega pri kmetih, kakor da bi ne bil nič vedel o tem. Pripisuje krivdo le šolskemu odboru. Sedaj pa list «Domoljub» trdi, da je Čobal svoje besede snedel, dasi je Čobal še pozneje kotredeškemu županu zgoraj omenjeno ponovil v pričo dveh prič ter mu dejal, da lahko gre tožiti, ker mu zgoraj omenjeno lahko dokaže. Torej kaj hočete, klerikalci? Ali se ne sramujete vašega počenjanja? Pri prihodnjih volitvah vam Kotredež pokaže, da so se vaših črnih neslanosti tudi kmetje že navelicali.

Gospod kaplan Žnidaršič, kateri hodi okoli socialnih demokratov kakor mačka okoli vrele kaše, hodi po Kotredežu od hiše do hiše, pa prosi, da bi volili Zajca. Ker pa vsi pravijo, da je še divji zajec škodljiv, in da bi bil ljubljanski mogoče še bolj, zato da ga ne bodo volili. Potem pa prav brumno odide, rekoč: prosim vas vsaj to, volite, kogar hočete, samo Čobala ne. Kmet se mu pa nasmeji, ter pravi: «Zdravo, gospod kaplan!»

:: Našim rodbinam priporočamo ::

Kolinsko cikorijo!!

Iz Trbovelj.

Neznosne razmere so nastale do zadnjega nadzorovanja v tukajšnji cementni tovarni. Delavci morajo v zdravju škodljivemu prahu dnevno brez vsacega počitka — zjutraj in kosilo uživajo med delom — 12 ur delati. V tovarni ni nikakršne pitne vode in tudi nikakršnih vodonoscev.

Če postane delavec pri delu žejen, mora trpeti žejo ves delovni čas; če si pa poišče delavec vode, ga zmerja paznik Just, premesti k slabšemu delu in preti — celo s tepežem. Delavstvo naznanja tem potom za-devo obrtni oblasti s prošnjo, naj ta blago-voli čimpreje tovarno inšpicirati ter proti-zakonitemu uganjanju konec narediti.

Čudne reči se slišijo sempatja o Trbovljah. Klerikalci se bahajo, da se njihovo gibanje širi, narodnjaki zopet pišejo o rudarjih, ki bodo „Sokoli“ i. t. d. Kaj je res? Trbovlje so delavski kraj, kjer ni mesta za nobeno drugo stranko kot socialno-demokratično. Število odjemalcev našega lista bodi odgovor na to! Skrbé naj sodrugi, da pojde kmalu do 1000 „Naprejev“ med trboveljske delavce.

Bratovske skladnice. V nedeljo, dne 22. listopada, se je vršil izreden občni zbor bratovske skladnice v Trbovljah, ki je imel sklepati o saniranju pomanjkljaja pri bratovski skladnici. Po prečitaniu mnenja oddelka za zavarovanje delavcev v ministrstvu notranjih del c. d. m. štev. 14940/1428, 16417/1569 de 1908 je predlagal sodr. Hauptman sledeči predlog: „Oziraje se na ministrski dopis iz meseca mal. srpana 1908, ki se dotika pokritja pomanjkljaja pri bratovski skladnici trboveljski, je občni zbor prepričan, da je glede visokih provizijskih prispevkov onih članov, ki so v starejših letih pristopili k bratovski skladnici in glede na že sedanje po prihodnjih določil (§ 79 odst. 1) zavarovane povišanje prispevkov za 30% neizvedljivo. Ni mogoče, da bi mogli po prehodnih določilih zavarovani člani za to majhno penzijo, koju dobivajo danes, po 6% od zaslužka plačevati. Istotako tudi ni mogoče, da bi se po § 23 zavarovanim polnoopravičenim članom, ki že danes skrajno visoke prispevke plačajo, prispevki še za 30% zvišali. Ker bi bilo tako povišanje prispevkov za veliki del članov bratovske skladnice neznosno, sklne današnji občni zbor, §§ 36, 37 in 79 pravil tako izpremeniti, da vsaki polnoopravičeni član 4% od zaslužka k penzijski blagajni plačuje (§ 37 bi bil torej v bodeče izpustiti), nakar

bi se za pokritje pomanjkljaja tekom 25 let več kakor 1.000.000 K dobilo. Ker znaša prvi deficit 553.179 K, bi se torej dobil prebitok od 600.000 K, in ker se za zboljšanje penzije samo 388.824 K potrebuje, sklne današnji občni zbor, §§ 23 odst. 2, 3 in 78, odst. 2 tako prenarediti, da se vsem v kategoriji kopačev in enakim za to, ker bodo več plačevali penzija takole zboljša:

Leta	Mesečno		Letno		Leta	Mesečno		Letno	
	K	v	K	v		K	v	K	v
3	16	66	200	—	20	31	—	372	—
4	16	66	200	—	21	32	25	387	—
5	16	66	200	—	22	33	50	402	—
6	17	—	204	—	23	34	75	417	—
7	18	—	216	—	24	36	—	432	—
8	19	—	228	—	25	37	25	447	—
9	20	—	240	—	26	38	50	462	—
10	21	—	252	—	27	39	75	477	—
11	22	—	264	—	28	41	—	492	—
12	23	—	276	—	29	42	25	507	—
13	24	—	288	—	30	43	50	522	—
14	25	—	300	—	31	44	75	537	—
15	26	—	312	—	32	46	—	552	—
16	27	—	324	—	33	47	25	567	—
17	28	—	336	—	34	48	50	582	—
18	29	—	348	—	35	49	75	597	—
19	30	—	360	—	36	51	—	612	—

Vlačilci (Förderer) in enaki dobijo za 20%, ženske in mlajši delavci za 4K% manjšo penzijo. §§ 23 odst. 5 in 78, odst. 5 glede penzije paznikov in uradnikov vstane, kakor je bil dosedaj . . . “

Sodrug Sitar je na to na različne opazke rudniškega komisarja in ravnatelja dokazoval, da samo na podlagi predloga sodr. Hauptmana bi bilo saniranje pravično in delavci bi zato, ker bodo imeli več plačati, dobili boljšo penzijo. Ravnatelj je omenil, da bi isti delavci, ki služijo nekoliko bolje, imeli preveč plačati.

Sodrug Turnšek je ravnateljevo ugovarjanje takoj zavrnil in dokazal, da je ravno sedaj tak slučaj. N. pr. on [delo s svojim sodelovalcem skupaj eno delo in obadva zaslužita enako svoto denarja. Turnšek plača sedaj že mesečno 7 kron, njegov sodelovalec pa plača ravno pri isti plači le 80 do 90 vinarjev mesečno. Rudniški komisar je nato izjavil, ako občni zbor ne sklne saniranje po nalogu ministrstva, je on primoran uradnim potom povišati prispevke. Ker se

predlog sodruga Hauptmana po komisarjevem mnenju ne da izvesti in ker je rudniška oblast hotela uradnim potom prispevke naložiti, je sodrug Turnšek predlagal: Odboru bratovske skladnice se nalaga, v teku prihodnjega leta sestaviti na podlagi predloga sodruga Hauptmana glede vravnjanja doneskov in povišanja provizij novo bilanco, katera bo tozadevnemu občnemu zboru za nadaljne posvetovanje predložiti, ter da se do istega časa prispevke po nalogu ministrstva poviša. Ravnatelj izjavi, da bode podjetnik k pokritju pomanjkljaja, samo toliko prispeval, kolikor bo primoran po postavi, to se pravi, za povišanje penzije ne bode podjetnik ničesar plačal. — Več povemo prihodnjič.

Štajersko strankarsko vodstvo je z vodstvom združenih pivovaren sklenilo ceno na pivu od 20—30 odstotkov znižati, nakar je deželna konferenca dne 8. in 9. listopada v Gradcu sklenila, z bojkotom na pivu prenehati. V vseh industrialnih krajih na Štajerskem so šli krčmarji s ceno piva nazaj, le v Trbovljah segajo krčmarji še vedno v žepe trboveljskih trpinov, akoravno že dobivajo popust na pivu. Opozarjamo pivopivce, da ne pijejo od krčmarjev podraženega piva toliko časa, da pojdejo s ceno nazaj, kakor se je to zgodilo po drugih industrialnih krajih. V prihodnji številki objavimo vse tiste krčmarje, ki točijo podraženo, in one, ki točijo pivo po pravi stari ceni.

Z Jesenic.

Iz volilnega imenika so klerikalci izreklamirali vse soc.-dem. volilce, namreč one, ki stanujejo pod Možaklo; teh je čez dvajset. V omenjenem kraju pa je veliko klerikalnih volilcev, in glejte čudo: ti so pa vsi v volilnem imeniku. To kaže klerikalno pravičnost v pravi luči. Skupaj stanujejo, skoraj pod eno streho, vsi so že čez leto tam, pa pravijo, da spada kraj pod Možaklo k dobrih občini. Seveda za klerikalne volilce pa spada na Jesenice, ker so namreč na Jesenicah vpisani v imenik. Sodrugi so se seveda pritožili, proti nečuvni krivici. —

Op. ur. Vsi tisti, ki so ven reklamirani, bodo volili v občini Gorje.

Koliko je gostiln na Jesenicah, kjer se dobi «Naprej», ali «Rdeči Prapor». Delavci, izvajajte geslo: svoji k svojim! Po vsej domovini se izvaja to geslo, zato se mora na Jesenicah tudi. Podpirajte samo gostilne, ki so naročene na «Naprej» in «Rdeči Prapor». Kdor ni z nami, je proti nam.

Odkar je postala Avstrija za nekoliko tisoč kilometrov večja, so se začeli za delavce na Savi slabi časi. Srbija je začela bojkotirati avstrijsko blago in od kranjske industrijske družbe se je veliko blaga razpečalo v jutranje dežele, posebno žebli in žice. V «drahtzugu» in «štiftenfabriki» dela nad 600 delavcev, od teh delavcev dela večina po štiri in pet sihtov na teden. Kakor vse kaže, se bo še to poslabšalo, tako da ob današnji druginji ne bo mogel pošten delavec več izhajati. Slavna kranjska industrijska družba pa nima samo zgoraj omenjenih delavcev, ima tudi še druge, ki delajo bolj normalno. Ne moremo pa zamolčati, da pošilja Ljubljana neke vrste delavce, ki se jim pravi prisiljenci. In naše podjetje ima dosti dela zanje, oni ne počivajo ob delavnikih, kakor pa poštene delavci, ki morejo skrbeti zase in za družine. Zima se je letos tudi zgodaj začela, posebno pa še zato, ko je tovarna 22. oktobra podražila premog za 40 vin. pri metercentu. Delavec, čas je, izbudi se iz spanja, ali pa postani saj pravi prisiljenec, da ne bo družina trpela lakote in mraza.

Na vprašanje iz Tržiča, če res jeseniški delavci vsaki tretji mesec po 100 kron v hranilnico neso, smo dobili celo vrsto dopisov. P. G.—ik piše: „čuden mora biti tak kaplan, ki trosi take neumnosti, vidi se, da se le norce brije iz delavcev.“ — Delavec R. J. nam sporoča: „klerikalci se le norčujejo iz delavcev! Delavec sploh nič ne prihrani; če bi bil tako srečen, da bi si del kakšen sold na stran, sem ga pristradal. Če bi kdo rekel: 10 kron na leto sem pristradal — bi bilo veliko!“ i. t. d. i. t. d. — Sodr. A. S. je poslal daljši dopis, ki ga pa ne bomo priobčili, ker je bilo kaplanetovo govorjenje

Kandidat za Jesenice je Fran Bartl.

— neslanost. Revček ni vedel, kaj je znil.

22. novembra se je vršil pri nas pri „Jelenu“ volilni shod, na katerem je razvil sodr. Fr. Bartl, kandidat za okraj Jesenice-Tržič program soc.-dem. stranke za deželni zbor. Sodr. Ant. Kristan pa se je pečal s položajem v deželi, z volilno reformo ter z agitacijo klerikalne stranke. — Shod je bil dobro obiskan. Jeseniško-savski delavci bomo skoro vsi volili sodruga Fr. Bartla, ker je kandidat tiste stranke, ki se edina poteguje za delavsko ljudstvo. Kako bi mogel zavedni delavec voliti klerikalnega kandidata? To je nemogoče! V lastno skledo bi pljuval! Na delo, zato, da bo čim več delavskih glasov dne 14. decembra!

Železničarji bomo kot en mož glasovali za sodr. Fr. Bartla. Kot delavci moramo tudi delovati, da bodo tudi drugi (obrtniki, trgovci), ki od nas žive, volili našega kandidata! Krepko na delo!

Organizacija kovinarjev se širi. Lepo napreduje! Vsak kovinar bodi član svoje strokovne organizacije.

Iz idrijskega okraja.

Nezaupnico so izrekli idrijski narodno-napredni volilci izvrševalnemu odboru liberalne stranke v Ljubljani. Sklenili so to pri svojem sestanku, in poslali so v tem oziru izvršeno resolucijo izvrševalnemu odboru v Ljubljano. Kaj bodo rekli k temu v Ljubljani v sedanjem času sloge? Dobro je še, da je precej pametnih ljudi na Slovenskem, ki čutijo in vidijo, kam plove politika posameznih sebičnih mož na Kranjskem. Tudi v Idriji se dobijo še posamezni veljaki, ki vidijo vse v svoji osebi, ni jim pa nič na stvari. Bahatost g. **notarja** na omenjenem sestanku in blatenje po socialni demokraciji, ne bode pripomoglo k drugemu, kakor kar se bode tekom par let v Ljubljani doigralo, namreč da bo vse, kar se se danes stavi v ospredje liberalne stranke, splavalo v klerikalno morje. Žalostna res naprednost!

No, no! Klerikalci so ptički! Lani so nam usilili — Gostinčarja, letos pa — Kobija. Čudno pa ni, saj poznajo

svoje revčke. Če bi postavili tudi zadnjo kuharico, klerikalci bi jo volili, ker volijo le na komando!

Delavci in pa zavedni kmetje in obrtniki pa bomo volili vsi sodruga Ivana Strausa, ki ga poznamo kot odločnega delavca v vsakem pogledu. Agitirajmo, da se zedini dne 14. decembra na sodr. Ivana Strausa kar največ glasov! **Ivan Straus**, **poslovodja** in obč. svetovalec v Idriji, naj vsak zapiše 14. decembra na volilni listek.

Koliko je verjeti klerikalcem? Nedavno se je idrijski katehet Oswald ustil, da se mora soc. demokrat Anton Kogej zahvaliti edino gosp. dekanu, da ima koncesijo za gostilno. Sodr. A. Kogej se je čudil temu, ker do tistega dne še ni imel namreč nobene gostilniške koncesije — gostilniško obrt izvršuje do danes le kot **najemnik**! Podrezal je nato pri c. kr. okrajnem glavarstvu za koncesijo; po daljšem presledku je te dni prišlo na občino vprašanje o Kogejju. In kaj je sklenil g. regent, dekanov prijatelj in favorit? Kogej ne potrebuje gostilne! Sodr. A. Kogej živi pa le od gostilne, drugih dohodkov nima! No — klerikalci so res pravi možje! Sramota!

Proračun mestne občine za l. 1909 je bil postavno razporejen. G. gerent je v proračunu skrčil položke iz tekočega leta, kjer je le mogel. Navedemo naj le glavne položke, ki so večjega pomena, n. pr.:

Vzdrževanje mestnih poslopij št. 136, 78 in 509 za tekoče leto 1000 K, za prihodnje leto 500 K, za ceste, ulice, poti in trge v mestu v tekočem letu 3000 K, za prihodnje leto 1500 K, cesta na Vojsko 1000 K, prihodnje leto 600 K, cesta v Dole 1000 K, prihodnje leto 800 K, odpeljava snega 300 K, prihodnje leto 150 K, odpeljava smeti 500 K, prihodnje leto 350 K, za razširjenje in vzdrževanje vodovodov za 3000 K, prihodnje leto 1600 K. Obrtni bolniški blagajni za tekoče leto 200 K, prihodnje leto 100 K. Dotacije za učila in drugo za tekoče leto 3000 K, prihodnje leto 2000 K. Nagrade za nadure: učiteljem 600 K, prihodnje leto 200 K. Izvestje in honorarji 800 K, prihodnje leto le 400 K. Pri vsej

Kandidat za naš okraj je Ivan Straus.

varčnosti se pokaže v slučaju, da bode 1. septembra 1909 mestna realka podržavljena, skupnih potrebščin 109.514 K, v slučaju, da realka ne bi bila še v letu 1909 podržavljena, pa znašajo skupne potrebščine 125.675 K, za pokritje teh stroškov je 10.576 oziroma 11.033 K, primanklajj 98.938 K, oziroma, če se realka ne podržavi, 114.642 K. Za pokritje prvega primanklajja, če se realko s 1. septembrom prihodnjega leta podržavi, predlaga g. gerent zvišanje občinskih doklad iz 75 na 92 %, če pa se realko ne podržavi, stavi g. gerent zvišanje doklad na 108 %. Razume se, da k tem dokladam pridejo še druga pokritja, s kojima je šele mogoče kriti navedeno svoto. Razvidno je torej, da je glavno breme naše občine mestna realka, ako bi to država prevzela v svojo last, potem ima občina takoj okroglo 56.000 K — manj stroškov na leto. Ako ima torej deželni odbor in klerikalci, ki so povzročili neodpušljiv razpust občinskega zastopa, res resno voljo pomagati naši občini, tako kakor se piše in govori, potem naj izposlujejo pri vladi podržavljenje mestne realke takoj, ne da bi zopet občina morala imeti zato poleg vsega še izvanredne stroške, kakor jih je že imela in vse zaman. Klerikalci imajo večino v deželnem odboru in v državnem zboru; ne more biti govora o kakem daljšem zavlačevanju te nujne zadeve. Ako se ne uredi v najkrajšem času in se realka res ne podržavi, potem ne bodo imeli klerikalci na svoji strani nobenega človeka več, pa če še tako kriče o naklonjenosti in dobrem gospodarstvu z mestno občino. Omeniti moramo še eno zgoraj navedeno svoto in sicer za vzdrževanja treh mestnih poslopj s pološko 500 K. Ne vemo, ali se deželni odbor potem iz g. gerenta norčuje, ali je tako neveden, da še misli, da se bo pričeto zidišče št. 509 z vsoto 500 K nadaljevalo, ali pa recimo, da jo pokarajo oni, na koje izvrča deželni odbor vso krivdo. Mestna občina ima še vedno s čitalnico pogodbo, ki traja še 19. let, s katero lahko prisili občino, da ji sezida, oziroma vstvari one prostore, kakršne naj ima narodna či-

talnica v smislu pogodbe. Če bodo modri- jani z vsoto 500 K vzdrževali poleg te tako zagonetne točke še dve drugi poslopji, potem pa, idrijski volilci v boj za Kobija in vse Oswaldove pristaše, ki komaj čakajo na gospodarstvo mestne občine, ker potem bo denarja dovolj ne le za poravnavo dolgov, ampak tudi za samostane, cerkve in podobne reči. Živela, klerikalna prevdarnost!

Predavanje. V našem rudniškem društvu se prav pridno prirejajo predavanja. Dr. Lončar je v par poljudnih predavanjih temeljito obdelal snov „O razliki med prirodnim in kulturnim človekom“. — Gosp. deželni poslanec E. Gangl pa je v dveh predavanjih poljudno razjasnil „Teorijo in prakso osnovnih zakonov v naši državi od početka ustave do sedanjega časa“. Gospodoma predavateljema izrekamo za njih trud najtoplejšo zahvalo.

Z Vrhnike.

14. december se bliža. Klerikalci strastno agitirajo za breškega Kobija. Ali naj delavci po Vrhniki res verjamemo, da bo bogatin Kobi kdaj delal za nas? Mislim, da ni nobenega, ki bi bil toliko na razumu prehlajen! Za delavce je le kandidat delavske stranke in ta je sodrug

Ivan Straus

poslovodja in obč. svetovalec v Idriji.

Delajmo z vsemi močmi, da bo dobil 14. decembra naš kandidat sodr. Ivan Straus kar največ glasov.

Delavci! Na delo! Vsak bodi agitator!
Vsi pa za sodruga Strausa!

Z Zidanega mosta in okolice.

Dragi sodrug urednik! Ne čudite se, da se tudi pri nas v Radečah pri Zidanem mostu dani. K temu nas prisili kruto ravnanje našega nemčurskega župnika gosp. Hirscheja, ki izsesava že par let denar od kmeta in obrtnika, da bi postavil novo nepotrebno župno cerkev. Znano je tudi, da se denar nabira po vseh evropskih mestih. Tukaj pripovedujejo stari kmetje, da je bilo

že pred 45 leti naloženih obligacij za radeško župnijsko cerkev na škofijski ordinarjat v Ljubljani nekaj čez 40.000 gld. Te obligacije so zapustili tedanji gospodarji graščine Radeče. Vprašamo torej župnega upravitelja Radeč in škofijski ordinarjat v Ljubljani, kje je tisti denar. Vprašamo mi kmetje pa tudi pristojno oblast, kje je zapisano, da se nas mora obirati do kosti? Ako ne zadostuje že zdavnej naloženi denar in pa kar se ga je zopet že sedaj nabralo, kedaj bo vendar konec! Župnik Hirsche pa nas še vedno pri vsaki priložnosti v cerkvi nadleguje za denar in za vino. Mi smo mu že napolnili vse župnijske kleti in klet pod komunom, ali še vedno ni dosti. Na noge, pristojne oblasti. Napravite konec!

Komično. Nazadnjaški Benkovič se poganja za železničarje. Tako saj pravi v svoji kmečki zvezi in v Gostinčarjevi „Moči“, kakšno poganjanje je, bomo videli takoj; 31. maja je imel g. Benkovič shod v Radečah pri Zidanem mostu, kar je že tako vsem znano. Ker se železničarji niso pustili več farbat od njega in njegovih lažnjivih tovarišev, jih je takoj tožil zavoljo malenkostnega razžaljenja na časti. Pet železničarjev in dve ženski (ena tudi železničarka) je postavil na zatožno klop. Mislil je: zdaj jih vženem v kozji rog. Ali močno se je vpeharil, gotovo mu ne pride tako kmalu na misel, da bi se zopet opotikal pri organiziranih železničarjih, ker bo mogel pregloboko seči v žep. Že takoj pri prvi in drugi obravnavi mu je slaba predla. Iskal je prič, kjer je mogel. Pri tretji obravnavi so bili že trije obtoženci oproščeni, pri četrty je bil zopet eden oproščen, trije plačajo prav malenkostne denarne kazni; Benkovič plača pa stroške za štiri obravnave! Kdor je slišal njegovo hinavsko ovadbo, njegovo izpovedanje pri sodnji, ta ne more več misliti, da ima takšni človek kaj resnobe v sebi, ampak ve dobro, da je že zdavnaj prodal vse svoje lastnosti pregrešnemu klerikalizmu. Da do takšnega človeka ne more imeti ljudstvo zaupanja, je jasno! Da bi jih zastopal na pravem mestu, zato, kot je treba, o tem niti misliti ni. Prihodnjič že z njim

drugače obračunimo. Železničarji, bodite ponosni in ne vstrašite se političnih bojev. Delajmo, da dospemo do vzvišenih naših ciljev.

Občinske volitve. Dne 5. novembra so bile tukaj v Loki pri Zidanem mostu občinske volitve. Kakor hočejo povsodi rdečkarji imeti svoj nos, tako smo se tudi tukaj vdeležili volitev, kar še nikdar dosihmal ne; in to ni bilo po volji črni gospodi. Agitirali so na vse kriplje, in sicer župnik, kaplana in še nekaj „železničarjev“, ki so tako duševno bolni, da se še poganjajo za svoje sovražnike. Josip Majcen in Janez Simončič sta na primer oblezla vse hribe in doline in prigovarjvala kmetom, katere može naj volijo, ali naletela sta seve tudi na nevarne kraje. Posebno huda opeklina je bila, ko sta prišla v eno hišo četrty ure oddaljeno od njih doma. Potrkala sta na vrata. Ko pa odpreta vrata, jima je takoj sapo zaprlo. Zagledala sta dvoje mož notri, ki nista klerikalnega mišljenja. Gospodinja ju je vprašala, kaj bi rada. Odgovor je bil: „Nič, nič, zašla sva, zašla,“ in obrneta se proti vežnemu pragu, tam pa vprašata gospodinjjo, če ima kaj repe na prodaj. (Če bo kdo potreboval repo, naj se kar obrne na agenta za repo, na Janeza Simončiča in Josipa Majcena. Ta dva bosta že vsakomur preskrbela repo.) Eden teh mož se je še sploh pustil kandidirati za občinski odbor, namreč Janez Simončič, ali propadel je, dobil ni dosti glasov, čeprav se je mučil na vse pretrge. Mi socijalni demokrati smo postavili samo enega moža, sodr. Pečnika in smo tudi prodrli. Za nas za enkrat zadostuje, da bo saj eden v opoziciji in kmetom oči odpiral. Drugokrat se pogovorimo za več mož. Taka je resnica o naših občinskih volitvah. Živela zavednost!

Kašelj.

Kdor trpi na kašlju, rabi naj povsod preizkušeno olajševajoče in zelo okusne

Kaiserjeve prsne karamele.

5120 notarsko overovljenih spričeval kaže uspehe pri kašlju, hripavosti, kataru in zažlemanosti.

Paketi po 20 in 40 vin. — Pravi so le z znamko: „Tri jelke“. — Zaloga pri

Danielu Pircu, lekarnarju v Idriji.

Volite sodr. MIH. ČOBALA!

Zahvala.

Ob bridki izgubi našega iskreno ljubljenega gospoda

Franca Makoviča

posestnika in dimnikarskega mojstra

izrekamo vsem prijateljem, sorodnikom in znan-
cem, sl. idrijskemu gasilnemu društvu, vsem gg.
obrnikom in sploh vsem, ki so spremili ranjkega
k zadnjemu počitku, našo najiskrenejšo zahvalo.

Idrija, 1. novembra 1908.

Žalujoča soproga in sorodniki.

Meščanska pivnica

LJUBLJANA * Sv. Petra cesta šte. 47

se priporoča delavstvu z najboljšimi vini, kakor s
kraškimi teranom, dolenskim cvičkom, pristnim bi-
zeljcem i. t. d. in z izborno kuhinjo, kjer so vsaki čas
gorka in mrzla jedila

Za shode in veselice so prostori
vedno na razpolago.

Za obilen obisk se priporoča

2—1

A. Dekleva.

: J. WIDER :

umetni vrtnar v Ljubljani

== Šelenburgove ulice šte. 3. ==

6—1

Cvetlice, šopki ::
sveži in suhi venci
s trakovi in napisi.

: Restavracija „pri Levu“ :

Marija Terezija cesta šte. 16

se priporoča.

6—1

Beti Kos, restavratorka.

ANTON BAJEC * umetni in trgovski vrtnar

v Ljubljani :: Pod trančo 24—1

:: Cvetlični salon, izdeluje šopke, vence s trakovi. ::
Vrtnarija na Karlovski c. 2. - Zunanja naročila točna.

Kmečka delavska gospodarska zadruga v Dobravljah * Goriško

registrovana zadruga z omejeno zavezo. — Zadržno vodstvo!

: Pred kratkim ustanovljena! :

Na razpolago ima

10.000 hl vina

(mošta) združenih kmetov iz najboljših
vinorodnih krajev, kakor: Brje, Skrilje,
Dobravlje, Kamnje in drugih bližnjih vasi.

== Lastne kleti. ==

Priporoča se cenjenim konsumentom,
zadruham, trgovcem in gostilničarjem po
Goriškem, Kranjskem, Koroškem, v Trstu
in drugod. 2—1

Postrežba točna in prava!

:: Cene zmerne! ::

„Pri zlatem čevlju“

LJUBLJANA, Stari trg št. 9

:: velika zaloga ::

čevljev

domačega in tujega izdelka.

Trpežno blago. :: Cene solidne.

:: Točna postrežba. ::

Izjava.

Podpisani preklicujem in obžalujem tem
potom vse žaljive besede, ki sem jih go-
voril čez Andreja Svetliča ter se obenem za-
hvaljujem njegovemu očetu, da je ta opustil
proti meni nadaljno kazensko postopanje,
in plačam vse tozadevne stroške.

✠ Franc Gantar

Podpisal: Valentin Keržič, Jelični Vrh,

L. TOMAŽIČ

zaloga piva
v Sp. Šiški :: pri Ljubljani

priporoča gosp. gostilničarjem in slav.
občinstvu

zagrebško in češko
pivo.

Telefon št. 177. 6-1

: Restavracija pri „Zajcu“ :

Sodnijske ulice št. 3
:: se priporoča za obilen obisk. ::

DRAGOTIN PUC 24-1

tapetniški in preprogarski mojster
Ljubljana :: Marije Terezije cesta št. 16.

Lavrenčič & Domicelj

(lastnik R. Meglič) 6-1
Ljubljana :: Dunajska cesta št. 32.
Žitna trgovina. Brzojav: Lavra, Ljubljana.

Schneider & Verovšek 12-1

trgovina z železnino in stroji
Ljubljana :: Dunajska cesta 16
priporoča svojo veliko zalogo kuhinjske
posode, okove za pohištva in stavbe, orodje
in rokodelske stroje za vse stroke.
Poljedelske stroje in motorje.

Češka budejeviška pivnica

prej „Golobček“
Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 26.
Izvrstno pivo, najboljša vina,
cenena kuhinja.

Pozor!

Pozor!

Kavarna „Leon“

v Ljubljani * na Starem trgu št. 30
je vsaki dan vso noč odprta.

Na razpolago je najnovejši ameriški biljard in
električni klavir. Z odličnim spoštovanjem

6-1 Leo in Fani Pogačnik.

Špecialna trgovina za obuvalo!

Bogata zaloga čevljev vseh velikosti in
po različnih cenah. :: Edino nogi odgo-
varjajoče pravilno obuvalo znamke F. L. P.

Julija Štor :: Ljubljana

Prešernove ulice št. 5. 2-1

Kje se dobe najboljši poljedelski
stroji, kakor mlatilnice, gepeljni, čistil-
nice, preše za sadje i. t. d.?

Edinole pri: 6-1

Fr. Stupica

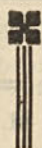
v Ljubljani, Mar. Terezije cesta
št. 1., Valvazorjev trg št. 6

in zakaj? zato, ker so dotični stroji: iz
najboljših tovarn sveta, najboljše sestav-
ljeni, ker se istih prodaja na tisoče in ti-
soče komadov in se ravno radi tega, ker
se jih izdeluje v velikih množinah, do-
bivajo po nizkih cenah. Moji stroji so
povsod jako priljubljeni. — Obračajte se
na mojo trdiko pri nakupu stavbenih
potrebščin, portland-cementa, traverz,
železniških šin in druge različne želez-
nine in raznega orodja, nagrobnih križev,
tehtnic.

Za kron 36-

4-1

se dobi:

zimska suknja
suknena obleka
posamezne hlače
modni telovnik
pelerina zastoj.

Za odjemalce na debelo, priporočam
dolge pelerine, zimske jopice
in klobuke, z velikim popustom.

≡ Angleško skladišče oblek ≡

:: O BERNATOVIČ ::
Ljubljana, Glavni trg št. 5.

10 zapovedi za zdravje

24-1

:: lično tiskane, vpošlje poštine prosto in zastoj ::

lekarnar Trnkóczy v Ljubljani.

Dobijo se tudi osebno v njegovi lekarni.

Delavci, čitatelji!

Podpirajte tvrdke, ki se pri-
poročajo le v „Napreju!“.

Za prevažanje vsakovrstnega blaga,
bodisi na postaje železnic ali z njih, se
gg. trgovcem, obrtnikom ter slavnemu občinstvu
sploh najtopleje priporoča domača tvrdka

Josip Skerlj

špediter, Ljubljana, Kongresni trg 16.

3-2

Telefon št. 262.

AUSTRO =
AMERICANA

*Putniki v Ameriko
Nateri želijo dobro, po ceni in
ra neshivo potovati naj se obrnejo
na*
Simona Hmetek
*v Ljubljani Kolodvorske ulice 22
Mestovrstna Pošta doje se izpolniti*

Lastna delavnica za popravila in vsa v mojo stroko spadajoča dela.

Prav zelo ugodna prilika za nakup cenениh, raznovrstnih
dobro ideočih ur!

Opozarjam slavno občinstvo, da sem imel prilžnost, nakupiti si večjo partijo
dobro ideočih pravih švicarskih ur. Razpošiljam jih po pošti po najnižjih cenah
na vse kraje z dveletnim pismenim jamstvom. — Razpošiljam po povzetju;
ako blago ne ugaja, sem ga pripravljen tudi zamenjati ali pa vrnem denar. Pri
naročilu prstanov zadostuje samo košček papirja za velikost.

Budilka, dobro ideoča in zanesljiva, stane samo	3 K 20 vin.
Stenska ura na nihalo, dolgost 70 cm, z lepim bitjem	od 10 , naprej.
Nikelnaste žepne ure, močne in zanesljive v teku	5
Srebrne	9
„	lepo in močno izdelane
„	za ženske, zanesljivo izkušene v teku

Vsaka pri meni naročena ura pride v pošiljatev šele tedaj, ko je natančno ideoča
in preizkušena. Pri naročilu zadostuje samo dopisnica in cena ure ali verižice
Sprejema in vračuje se popravila različnih ur, tudi po pošti, ter se jih točno in

najzanesljivejše popravlja. Navadno popravilo žepne ure stane z enoletnim pismenim jamstvom samo K 1-90.

Za mnogobrojna naročila se slavnemu občinstvu najtopleje priporoča

3-3

Svoji k svojim!

IVAN RAVNIHAR, urar, trgovec in izvoznik ur,
LJUBLJANA, Poljanski nasip šte. 52.